

PERŽVALGA.

— Dvi vilnys sujūdino lietuvių apsiniaukusį ir pasmerkė tą į vargus bei prispaudimus gyvenimą: karė ir leidimas spaudos. Tuom tarpu, kaip seni lietuviai kaimiečiai, nūgrimzdę į konservatizmo dumblius, džiaugiasi iš caro „malonės“, kad galima bus be baimės nusipirkti „šaltinius“, „kantičkas“ ir kalendorius, — jaunieji, o ypač da neišsiliuosavę iš-po kariūniško botago, baisiai nerimsta ir rupinasi, kuomet kris ant jų to botago smugis. Daug girdėtis, kaip per laiškus į savo draugus Amerikoje jaunuomenė guodžiasi ir išreiškia baisų nusiminimą. Ir kamgi mirtis yra maloni? Juk jie gerai supranta, kad nuvaryti Mandžurijon retas liks gyvu, kadangi maskoliai diena iš dienos šimtus ir tukstančius savo kareivių prazudo. Tas žinias nors rėdo laikraščiai akiliai slepia, tačiau jais vis pasiekia rusų brolių ausis ir praneša apie tikrą karės eiseną. Mums rašo iš Kauno gub.: „Pas mus dabar labai sujūdinti žmonių nervai: marininkus (matrosus) jau iššaukė, „bilietninkus“ teipgi prisakė būti prisiruošusiais, — turėti marškinius (mirtinius), čebatus ir kt. daigtus“.

— „Siev. Zap. Sl.“ paduo da akyvas ištraukas iš knygos prancuzo Gilbert de Lannoy („Oenures de Gilbert de Lannoy. Pub. par Ch. Potvin. Louvain 1878), keliavusio XV šimtmetį per Lietuvą ir Prusus. Tas keleivis trumpais žodžiais teip charakterizuoja lietuvius: „Ir turi jie savo ypatingą liežuvį ir nešioja ilgus plaukus, nuleistus ant pečių; moteriškos apsirėdę prastai, beveik kaip vilki mūsų Pikardijoje“. — Iš jo žodžių galima numanyti, kad jis lietuvius suprato kaip savystovią tautą, o ne mišinį su baltarusiais, ir slavais, kaip kad

rusų „istorikai“, pasiremdami ant vestų baltarusių kalboje Lietuvos viešpatystės aktų, kėsina sulipdyti lietuvius, labiausia jų kalbą, su slavais. Jeigu teip būtų buvę, tai ir minėtas keliauninkas būtų nepralenkęs to paminėti.

— Vilniun pribuvo baronas de-Bai, pasiūstas nuo Prancuzijos ministerijos apšvietos ištyrinėti Lietuvos senovę ir lietuvių buitį. — De-Bai yra vienas iš įžymių archeologų, keliavo daug kartų po Rusiją, ištyrinėjo Kaukazą ir Siberiją ir dalyvavo visuose buvusiuose Rusijoje susivažiavimuose archeologų.

— „Ukininko“ 6 Nr. skaitome apie persekiojimus lietuviškų raštų Suvalkų gub.: 2 gegužės suėmė šmekeriai Vincą Kurtinį iš Budviečių (Pajevonio par.) su lietuviškų knygų transportu (apie 7 pudus). V. K. tebesėdi Vilkaviškio kalėjime. *Kratos*: Į kelintą dieną po Velykų išskrėtė Žasinių Žemaitį (Griškabudžio par.). Rado „gyvenimus šš.“ ir kitokių knygpalaičių; neėmė. Sarnavos par. išskrėtė Vincą ir Joną Grinius Selemoj Budoj ir Bacevyčių iš Alksniškių. Pas Grynius paėmė vieną nekaltą knygutę, o pas Bacevyčių — keles. Raudonsiuliai išsitarę, kad jieško ne knygų, bet armotų ir kitų ginklų, teipogi spauštuvės ar litograpijos.

— Lenk ški laikraščiai praneša apie tulą kunigą Pinske, kurio pasielgimas lygiuasi pasielgimui doriško išgverelio. Tas „tėvelis“ budamas mokyklos katechizatorium (—mokytoju vaikų poterių), teip uoliai vedė vaikelius į carizmo tinklą, kad greta maldų prieš ir po mokslo įvedė maldą ir už pasivedimą karės, kuri skamba maždaug teip: „Dieve, kuris laimini kares ir galybe savo duodi pergalę įsitikintiems į Tave, padėk Tavo tarnams, maldaujantiems Tavo malonės, idant pergalęjė nuož-

mybę (!) priešų, galėtų tavę liaupsinti bepaliovinėms padėkoms“... Tas tai da būtų nieko. Pinsko realinės mokyklos direktorius parašė tuojau į vyriausį mokyklų užveizdą, kad katalikų kunigai įvedė labai „gražų budą“ meldimosi dėlei karės, ir, štai

— Vilniaus mokslo kuratura išsiuntinėjo visiems Lietuvos kunigams aplinkraštį, kuriame yra „karštai patariama“ lietuvių vaikeliai mokiniai versti kalbėti kasdiena tą maldą. — Jau jeigu kartais randasi išsvietiški „inteligenti“ lietuvių išgamos-pataikunai, tai da pusė bėdos: jų balsas da ne visur išgirstamas, bet — ką sakyti apie tokius išradėjus nuodų jaunai lietuviškai gent kartei, kurie kasdiena gali juos į jaunas vaikelį širdis pilstyti?!

— Rozalime (Kauno gub.) tapė užmušta monopolio degtinės pardavinetoja, M. Zarembo, per jos pačios tarnaitę.

— Vileikoje (Viln. g.) budavoja dėl visos Lietuvos bepročių ligonbutį. Kadangi paskirtų kaštų neužteko, tai da naujai tam tikslui turės sudėti po 12,360 rub. šios gubernijos: Vilniaus, Kauno, Gardino, Minsko ir Vytebsko.

— Krokuvoje neseniai tulaime slaviškame kliube profesorius Baudouin de Courtenay iš priėzasties atgavimo lietuvių spaudos perskaitė puikią prelekciją, kur dailiai nupiešė istoriją spaudos uždraudimo ir jo pasekmes. Tarpe klausytojų buvo teipgi šanariai žinomos lietuvių dr-stės „Ruta“. Po prelekcijos buvo diskusijos.

— Gaisrai Lietuvoje: kai moje Akmenėlių, netoli nuo Širvintų, 16 liepos sudegė 10 gyvenimų. Ča užsidegė išpečiaus, kurį moteriškė palikusi besikurinant, pati buvo nuėjusi vandens parsinešti. Troškunose (Vilkm. p., Kauno g.) sudegė 60 namų.

— Ministerija vidaus daly-

kų (Rusijoje) užimta klausimu apie įvedimą abelno mokslo, t. y., kiekvienas vaikas (abiejų lyčių) bus priverstas lankyti iki tulo laiko valstijos mokyklas. Įvedimas tas yra naudingas šalyje, kur mokslas yra suprantamas plačiausioje prasmėje to žodžio, bet ne Rusijoje, kuriai rupi iš jaunuomenės padaryti spangus pataikunus despotizmui. O tokių nenaudėlių mės ir beto jau šiadien turime ikvalios.

— Vartant Amerikoje išnancius lietuviškus laikraščius ir prisižiurint bei prisiklausant atbalsiams iš lietuvių gyvenimo, visai nematyti, kad kas per daug būtų pradžiugęs pavelyjimu palikusiems mūsų broliams Europoj, spaudos išimant tulą apvaikštinėjimą per Bostono lietuvių per įkvėpimą kun. Žilinsko. Matyt, kad amerikiečiai tą atsitikimą suprato kiteip, negu patįs europiečiai lietuviai.

— Užtai iš kitos pusės, žmonės labai interesuojasi karės bėgiu, teip kad net beveik apleido ir užmetė ant laiko savo vidurinius ir paviršutinius reikalus. Žingeidumas tulų nužengė iki tokio laipsnio, kad su azartu seka paskui dejas kariško teatro ir baisiai pyksta ant laikraščių už rašymą, kad japonai rusus vis sumušė. Sekdamas tokių neprotingų geidulių, nors tu žmogus imk ir meluok...

Isz Lietuvos.

Pilviškiai, Suvalkų gub.

Judošystė Kristaus įpėdinio.

23 (10) rugpiučio pernai Pilviškiuose kun. Civinskas sakė nepaprastą pamokslą. Nepaprastą dėlto, kad tame pamoksle, kaip klausytojai patįs nurodo, kunigėlis niekus pasakojė. Žodis į žodį perduoti jo ne galima, bet ir nereikia, jau vien dėlto, kad kaip persitikirinam kasnedėl, visi pamoks

lai sustatyti pagal vieną vienoje tik katalikų bažnyčioje vartojamą teoriją, kurios ypatingumas toks, kad geroka dalis pamokslų susideda iš įvairių priežodžių, kaip *pamdziau, otai, etc.*, kunigiškų pretencijų ant iškalbingumo, o antra, dėlto, kad nekuri sakiniai to pamokslų buvo taip nemandagus, kad jiems pritinkanti vieta galbut tik karčiamoje tarp girtų (ir kaip kada ant sakyklos) bet ne ant rašto. Pamokslas yra toks: „Meilė tėvynės yra prisirišimas prie tos šalies, kur žmogus užaugęs, etc. Visi gerieji ir garsieji žmonės, kaip antai visi šventi mylėjo tėvynę. Kiekvienas žmogus myli savo tėvynę, savo kalbą, nes ta meilė įkvėpta paties Dievo. Net ir tas, kur traukiasi iš savo krašto, visados jaučia už tai graužimą sanžinės. Bet kas myli savo tėvynę sutinka nemažai kliūčių, nes yra priešai, ką užgina mylėti tą tėvynę. Nuo tų priešų labai lengva atsikratyti (lengvas budas atsikratymo!). Tie priešai yra vilkai avių rubuose. Nuo jų reikia gelbėti tėvynę. Na, mieli kl. ar gali tas, kur nemylė Dievo, mylėti tėvynę? Ne, ne gali, m. kl., nes Dievas yra šaltinis meilės; užtvenk šaltinį — netekės upelis, uždenk spindulį saulės — ir nebus šilta. Už tai jums, m. br., pranešu nekuriuos iš tų priešų nemylinčių Dievą, idant, kaip nurodžiau, galėtumėt apsisaugoti nuo jų. . . . jie užsiima platinimu neva lietuviškų raštų, apgaudinėdami žmones, buk jie myli tėvynę. Raštuose ir ant susirinkimų nepripažįsta Dievo, tikėjimą vadina apjaukimu, o kunigus apgavikais. Tokiuose raštuose, kaip Parmazonas, Smertis, Nuskindas žiedas, laikraščiuose, kaip „Vienybė Lietuvninkų“, „Ukininkas“, „Naujienos“, etc., kur talpinami purvų purvai, mėšlų mėšlai ir vienos melagystės, ar mažai žmonių jau rado pa-

klydimą, ištvirkimą ir nustumimą meilės bažnyčios(!) Šiandien tokie daktareliai, kromininkėliai, net ir ukininkai rašo tokius raštus, viliodami žmones ar tai dėl grašgalio, ar tai dėl sviesto garbės. Tėvynės meilė, yra teisingas išdirbimas žemės, o ne toki niekai!“ Dabar kunigėlis, atsiminęs kad jau nėra kamščio bažnyčios šv. inkvizicijos, su pagalba kurios dar lengviau ne kaip su musiške policija atsikratytų nuo visokių nenaudėlių, giliai atsidusęs, skaitliuoja išgamas, atsižadėjusius tėvynės, dar syki paduoda budą kovojimo su jais, bet jau nelengva, tai yra ne per policiją. . . — Už tai-gi m. kl., eikit velik už mylios toliaus, šalinkites, kreipkitės nuo tų išgamų. Stengkitės, kad pagal išgalę gelbėt savo tėvynę, nes tik tąsyk mus šalis gal sulaukti šviesių dienų, išgirsti skambant žodžius, šventa Lietuva, šventa Žemaitija, kada tokie išgamos bėgs iš mūsų krašto su zenklu gėdos ant kaktos. Amen.

Dabar dėkavodami ponui Dievui, kad ir mus teippat kaip ir kunigus apdovanojo protu, stenkimės suprasti tuos Dievo žodžius su tokia vėtra išsiveržusius iš lopų kunigėlio. Pirmiausia, jeigu pažiūrėsime, kas tai yra per klausimas, ar gali mylėti tėvynę tas, ką Dievo nemylė. Ant ko kunigėlis be jokios abejonės atsako „Ne“. Taigi čia ir gailu, kad kunigėlis taip į save įsitikėjęs, kaip Gogolio „Beprotis“, kurs budamas koku ten pavargėliu, vien sau tvirtino esąs Ispanų karalium, persitikrinęs, kad, ne, nors šiaip jau ne kunigiškas t. y. neapprabuotas šventa cenzura protas niekaip nesupras to kunigiško tvirtinimo; gerai dar, kad pats kunigėlis pasiskubino pasakyti: „Imant meilę tėvynės tik kaip prisirišimą prie tos šalies, kur mes užaugome, reiktų pasakyti, kad mūsų krašte Lietuvoje didžiau-

si tėvynainiai — žydai, arba net maskoliai, kurie (nes jų jau teipogi ne viena karta užaugo mus krašte) jaučia priemusų šalies tokį prisirišimą, kad nė kunigiškos maldos neprivertė atsižadėti juos nuo to. Beje jeigu imtume tėvynės meilę antroje prasmėje, kaip teisingą išdirbimą žemės, tai ir čia bus tas pats; pas mus būtų didžiausiais tėvynainiais dvarponiai lenkai, o užnemunėje net gudai!“ Kas sutiktų su tokia pažiūra, gal but, kad viens Civinskas!

„Diev's šaltinis meilės“ kalba toliau kunigėlis. Galbut! Bet ne tokios apie kurią kalba kunigėlis. Ištikro graudu mums būtų, ir kiekvienas turėtų paabėjot apie teisingumą įkvėpimo tokios meilės, padėkim, kaip gudams ir žydams prie mus krašto. Prisirišimas gi, kunigėli, prie savo krašto yra dalyku gamtos, kas jau senėi tapo pripažinta; gailu tik, kad kunigėlis, mėtydamas sunkiai uždirbtą ir sutaupyta žmonių grašgalėlių trunkaisi po visus kraštus ir nesirupindamas įgyt tikro supratimo dalykų, ar galbut slėpdamas nuo žmonių, stengiesi pasėt tarp savo avelių melus! Jeigu užtvenksi šaltinį, kaip kunigas sako, tai upelis nesustos, bet persitvenkęs vėl bėgs, nors per viršų; jeigu užslėpsi spindulį saulės, tai gausi tik pačią tikrąją šilumą, tąsyk nekaitis spindulys akį vienu savo paviršutiniškumu, už tad kitąsyk net būva naudingų uždengti saulės spindulį. Toks mylėjimas tėvynės, apie kurį kalba kunigėlis yra vien tik apsireiškimu gamtos ir daugiau nieko; už tad-gi bereikalo kunigėlis kiša raštą šventą, kur galima rasti citatą, ant kokios tik nori pažiūros. Kaslink šventųjų teipogi nėr ką kalbėti; pripažinti jiems kokią ten meilę tik juokai. Jeigu kalbėt apie vieną tik prisirišimą, tai žinoma, ne užginu; tokią meilę

galbut turėjo netik šventieji, bet ir šios dienos mūsų gyvuliai. Bet bus gana apie tai. Prisižiurėkim toliau, kaip kunigėlis, jausdamas įkvėpimą atlikti karzygišką veikalą — ragina žmones prie didžiausios nuodėmės; tas raginimas atkreiptas į žmones, idant jie pakeltų kerštą prieš jų pačių brolius ir panardintų juos jų kraujuose! Gražu! Tai tikra bažnytinė dora! Dėl tikybės pažiūrų piudyt žmones vienus kitais!

(Uzbaiga bus.)

Iš Rygos.

Prieš 1-mą gegužės tapo išmėtyta atsišaukimai kalbose: latviškoj, rusiškoj ir lietuviškoj, kad švęstų darbininkų šventę darbininkai. Dar pirmiau buvo išmėtyta ranka rašyti atsišaukimai, kuriuose buvo kurstoma išvyti iš pabriku lietuvius, dėlto, kad jų negalima esą pritraukti prie jokių draugystėlių ir visur pasirodą neištikimais. Tačiau visokių atsišaukimų išplatino ir tarp lietuvių, prikaišiojo jiems į kišenes, po stalais ir tt. Sulaukus tos dienos visur buvo galima girdėti žodžius: „Proletarijį vsiech stran, soediniatės!“ (vargdieniai visų šalių, vienykitės!). Tarpe pabirkantų iškilo baisus sumišimas. Policija visa atsistojo ant kojų. Pabirkuose visiems ištikimams valdžiai ir pabirkantams darbininkams išdalino revolverius ir kardus. Pasidėkavojant tokiems prisiruošimams demonstracijos neįvyko, tik tai keliose vietose tapo uždegta piniguočių namai. Mat, ilgai varginami kapitolo bedžiai nors tuom išliejo savo įtuzinimą.

Ex-populi.

Nuo Redakcijos.

Už korespondencijas ir apgarsinimus „Vienybės“ redakcija neatsako.

Laiszkai iš Argentinos.

Rašo A. Vištašius.

Buenos Aires, 15 d. Rugs., 1903m.

(Tąsa.)

D-ras Kudirka nors buvo dvasišku milžinu, tačiau nepasisaugojo nuo vyliugių žieždriškių žabangų, ir už savo ištikimybę tėvynei ir giminei, už savo drąsą — gyvastim už simokėjo. Palšyvi patrijotai — inteligentai įvarė jį į grabą. Gailu man jo; kiek sykių tik atsimenu apie jį — tirti debesį užgula ant mano dušios. Daug tokių, kaip D-ras Kudirka, per tą trumpą tarpą metelių atgijimo mūsų giminės neprietelingi pharizėjai pasiskubė nuvaryti į grabą. Todėlgi žėdnu kartu atkartojau — saugokitės!

Žinau kad palšyvių inteligentų mes šiandien turim daugybę, — kurie neva mums pritaria, bet savo kastiliškiuose „kru-meliuose“, savo pokailinėse mintyse — apjuokia mus, šaiposi, kaip kad anas „A. D.“ savo „šaipoke“ prieš mane kad padarė, priežasties dėlei mano šauksmo, kad šviesa-motinėle tvoksteltų ant Lietuvos... Ne vienas buvęs pirm keliolikos metų mūsų neprieteliumi, šiandien (nuduoda esą patrijotu. Tai tikras „Regnard Precheur“, kuris dvilinkliežuvaudamas nori užsipelnyt nuo kunigaikščio tamsybės — „Sire! quelques dindous! (pone, koks tamsista kurkinas! R.).

Skaičiau 3 Nr. „Varpo“ 1903 m. kas sakęs: „jmti viešai vartoti savo neišdirbtą kalbą apšviestam lietuviui nepri-dera“... tiem ponam, kurie teip kalba (kurie mislina esą lietuviškos kalbos sūtvėre-jais!), pasakysiu, kad mūsų liezuvis jau buvo išstobulintas ne tik pirma atsiradimo „Varpo“, bet pirma tolimų tukstančių metų, kuomet apie seniasias kalbas — sanskritą, zėbrė-jiską, graikišką, lotynišką, ki-čuvišką, aimarišką, baskišką

ir šimtus daugiau indiškų ir mongoliškų liezuvių nieks nebuvo da nė sapnavęs, o apie vokiškas ir slaviškas nėra ką nė kalbėt. Turėjo but kalba augštai išstobulinta ir išdailinta, jeigu pas tą tautą, pas Vėdavutį ir Kryvių-Krivaitį klausinėjo rodos augščiausi svieta valdonai (Ziegleris, Prusų Lietuvos vyskupas „Nusidavimai Lietuvos“ Lietuv. C-ga). Kuomet ir rusėnai, ucrs jau buvo susitvėrę savo kalbą, bet da išpažindami Peruną ir Bogą Sotvarą, po jo valdžia gyveno, kuomet lenkiškoji kalba iš vystikli vos buvo pradėjusi išivystyti! Mūsų liezuvis, buvo visliežuvis beabejos per ilgus amžius pirmosios žmogystės, „vis gyvas liezuvis“, „vandeninis liezuvis“. Amžiai prabėgo, o jis da vis tebėra, ir tai milžiniškas, kaip tas Nėmuno vanduo! Turėjo jis but neišpasyktytai galingas ir vienintelis, kad su jo pagelba ir Dievas Saulę, Mėnulį ir Žvaigždes su visais dangiškais kunais sutvėrė ir jiems davė lietuviškus vardus, nors nesuprantamus visuomenei, tiktai viloregiams — philologams!... Turėjo but galingu, kad Adomas su Jieva suprato dievų paslaptines, už kurias ir Kristus galvą padejo — nors ir iš dvasios buvo pradėtas....

(Toliaus bus.)

Spaudos leidimo atbalsiai *)

VYRAI!

24 balandžio (April.) mėnesio Maskolijos caras užtvirtino nutarimą ministerių kaslink lietuviškos spaudos: mums tapo dalejsta spausdinti savo tėvynėj' knygas ir laikraščius prigimtojų kalboj' ir lietuviškomis raidėmis (litaromis).

*) Mums tapo prisiūstas šis atsišaukimas iš Didžiosios Lietuvos, kur jų daugelis hektografuotų po atidavimui spaudos paplito.

Ir teip, ką 40 metų atgal begėdiškai išplėšė iš mūsų, mislydama, kad greičiau tapsime maskoliais ir stačiatikiais (pravoslavais), nustoję svarbiausio tautiško ženklo-spausdinto žodžio, — meta mums dabar šita Maskolijos valdžia nuo augštybės cariško sosto kaipo didžiausią mylistą ir dovaną. — Ne, vyrai! ne dovana mums gražinimas spaudos! Tai šventa mūsų, kaipo gyvuojančios tautos, tiesa, kurią tik caras-budelis drįso laužyti per tiek laiko. O tuo tarpu činovnikai ir kiti parsidavėliai, gavę įsakymą nuo Viešpaties savo caro į padanges kelia jį už tokį neva „rupinimąsi apie žmonių reikalus“, skelbia laikraščiuose augštybę šitos „geradėjstės“, už kurią, girdi, kiekvienas lietuvis turi būti dėkingu carui-geradėjui, ir nieko neturi gailėtis dėl jo — nė turto, nė kraujo.

Ir tokios kalbos visokių caro tarnų gali apsukti galvą ne vienam prastam lietuviui, ne vienas lengvatikis gali pamislyti, kad carui ištikro rupi gerovė žmonių; tuo tarpu nebuvo ir nebus, pakol viešpataus Maskolijoj' cariška valdžia tokio atsitikimo, kad caras išgeros savo valios butų padaręs ką gerą žmonėms. Mūsų šalyje kelias į geresnį varguolių gyvenimą eina per kalėjimus, nagaikas ir durtuvus, kuo caras visuomet atsako savo padonams ant reikalavimo žmoniško gyvenimo. Menkiausį palengvinimą gyventojai Maskolijos išgauna tik sunkia kruvina kova su valdžia ir caras tik tada pasidaro jautresniu prie vargų žmonių, kada pamato, jog nebetoli jau nuo maišto. Tuomet jis meta jiems, kaip šunims kaulą, kokį palengvinimą ir liepia tarnams savo girti ir garbinti savę, kaipo žmonių geradėją.

Tik prisižiurekime kas dedasi dabartinėj' Gudijoj' ir pamatysime, kad cariška val-

džia dideliam pavojuje ir jai, nenoriant prazuti, prisieina davinėti žmonėms palengvinimus. Izdas (kazna) viešpatystės tuščias: tų pinigų, kuriuos kasmet surenka nuo žmonių, toli neužtenka reikalams viešpatystės, ir jau keli metai, kaip valdžia turiasi vien skolomis, kurias ji darydavo kitose šalyse. Bet dabar, laike karės, kada pinigai labiausiai reikalingi, jai ir skolinti niekas nebenori, nes mato, kad ir iš tų skolų, kurias ji seniau pridarė, nebegalės išsipainioti. Atlieka vienintelis, paprastas šaltinis, iš kurio mūsų valdžia teip moka semti turtus savo reikalams — tai žmonės-darbininkai, ant kurių užkrauna nepakeliamus mokesčius. Teip ir dabar padarė: renka nuo mūsų bažnyčiose pinigus ant karės reikalų; valsčiuose spiriamus aukauti ant to paties siekio šimtus ir tukstančius rublių; padidino mokesčius nuo desertinos žemės, padidino akčyzę — pabrango tavorai ir tt. Visas tas gula nauja sunkia našta ant pečių žmonių-rankpelnių.

Bet caras ir jo tarnai žino, kad žmonės nebetoki kvailūs, kaip avinai, kad juos kiekvienoje valandoje butų galima kirpti. Jis žino, kad tarp paklusniausiųjų lyg šiam laikui vergų pradeda pakilti noras priešintis, noras nusikratyti sunkų jungą ir pančius, kuriuos caras ant mūsų visų uždėjo. Teip užpernai keliose gubernijose buvo sukilę ukinkai; pernai visuose miestuose pietinės Gudijos (Kijevoj', Odesoj', Batume, Tiflise ir kt.) šimtai tukstančių darbininkų, reikalaudami nuo pabirkantų geresnių sanligų darbo, išreiškė savo neapykantą ir Maskolijos valdžiai ir apskelbė smertinę kovą. Kasmet per darbininkų šventę pirmą gegužės po visą Gudiją skamba šauksmas: „Šalin carą ir jo valdžią!“ Ir metai po

metais galima laukti tos valandos, kada visa Gudija ištars štuos mirtinus dėl dabartinės valdžios žodžius. Mato šitą caras ir jo tarnai, ir supranta, kad ne taip smagu, o kartais net baugu dėti naujus pančius ant įniršusių nuo prispaudimo žmonių, prisidengus vien na gaikomis kazokų ir durtuvais kareivių: gali pakilti maištas — ir tada galas ponavimui. Valdžia žino, jog ilgiau galės ji misti prakaitu varguolių, daugiau ir lengiau galės ji išplėsti teip reikalingų jai dabar pinigų, jeigu pritrauks prieš savęs žmonių širdis, suteikus jiems šioki-toki palengvinimą, užganėdinus nekurius jų norus.

Ir štai, kareį prasidėjus, valdžia pradeda meilinties prieš žmonių: lengvai sutinka ant įkūrimo įvairių draugysčių (Rygoj ir Vilniuj' lietuviškų, Petrapilyje pabriku darbininkų draugystės); žada palengvinti dabartinį nežmonišką padėjimą žydų Maskolijos viešpatystėje, o lietuvius nori privilioti prieš savęs gražinimu spaudos. Tai matote, vyrai, kame priežastis šitos, teip umos, mums caro „mylistos“! Ne iš meilės, ne iš noro gerą mums padaryti, bet dėl to, idant dar daugiau išplėsti nuo mus turtų, idant dar ilgiau mįsti su visa savo gauja savo tarnų iš mūsų kruvino prakaito! Ne iš gero noro, bet drebedamas už savo kailį, kruvinoje kovoje prispirtas savo padonų, ketinančių pakelti maištą, daro caras jiems palengvinimus!

Neuždyką ir mės, lietuviai, atgavome spaudą; per 20 su viršum metų nenurimstančios kovos su valdžia daugybę aukų sukrovė Lietuva, kad atsiekti savo šventą tiesą — tautišką spaudą: geriausius jos sunus caras ir činovnikai išblaškė po visą svieta: vieni ištremti Sibiran, kiti išvaryti iš tėvynės turi gyventi gilioj Maskolijoje; daugumas kenčia kalėjimuose,

o kitiems, nenorint pakliuti į nagus budeliui-valdžiai, prisiejo ant visados apleisti gimtinę ir jieškoti pastogės kitose viešpatystėse ir šalyse svieta.

Bet uždraudimas spaudoš tai tik dalelė tos varginančios mūs naštos, kurią caras ant mūsų visų uždėjo. Ir jeigu norime palengvinti šitą našta, tai reikalaukime to quo valdžios, o ne prašykime; tik kovojo atsieksime mės geresnį gyvenimą. Sunki bus dėl mūsų šita kova ir daug aukų pareikalaus iš mūsų pusės. Todėl turime gerai prisiruosti prieš jos, turime pilnai suprasti savo reikalus ir aiškiai matyti kelius pagerinimui jų. O tą mės galime įgyti tik per apšvietimą, skaitydami knygas ir laikraščius. Bet neužteks mums šitame dalyke tų raštų, kurie pradės dabar išeiti rybose mūsų tėvynės. Kiekvienas numeris tokio laikraščio, kiekviena knyga pirma negu pasirodyt į svieta, turės pereit per rankas caro tarnų, činovnikų, ir mūsų neužgintuose raštuose liks tik tas, kas gali patikti valdžiai, liks tik tos vietos, kur bus giriami caras ir vyriausybė; visą gi, kas galėtų atidengti žmonėms akis, teisingoj spalvoj' parodyt valdžios darbus — išbrauks ranka činovniko. Tik tai skaitydami knygutes Lietuvių Socijaldemokratų Partijos, išei nančias Prusuose ir kitose viešpatystėse, kur yra laisvė žodžio, pamatysime, kad dabartinė Maskolijos cariška valdžia yra šaknis visų mūsų vargų; pamatysime, kad tik nugriovus ją ir sutverus savisto vią Lietuvos respubliką, pagerisime savo padėjimą, o kada įvesime savo šalyje tokį šurėdymą žmonių gyvenime, kokį mums rodo socializmo mokslas, tada atsiliuosime nuo visų šiadieninių mūsų vargų.

Todėl į kovą, vyrai, su Maskolijos cariška valdžia!

Lietuvių Socijaldemokratų kuopa.

Isz spaudos.

Įlandos bei Yldeginio pasargos.

„Kritika dviejų naujų knygelių!“ — sušuko Įlanda, prasiivertęs Nr.5 „Tėvynės Sargo“: — Tikiuosi — bus įdomi kritika, — kaip paprastai klierikalai daro, be jokių argumentų ir, kas da blogiau, be liogikos, — išniekina, išpeikia, sumaišo su purvais ir — kritika atlikta! Rodos, jau jų priešai turės susiprasti ir dabotis, kad kitą kartą vėl negautų praryti gniuštį purvų. Nagi kokios čia tos knygelės. „Naujas Kalendorius 1904 Metams. Sutaisė P. M.“. O kita: „Pragaro Gelmės“ — Oo!.. Nagi perskaitysiu.

Jam perskaičius, Yldeginis paklausė: „Ar jau viskas?“ — „Viskas“.

— Aš ne sykį mačiau vaikų — kalbėjo Yldeginis, — piemenukus ir jau net „studentus“, t.y. pradėjusius vaikščioti į kaimo mokyklą, kaip jie, susiginčyję už bileką, imdavo rokuotis, visaip pravardžiuodami viens kitą. „Eik tu parke!“ — sako viens; o kits jam atkerta: „kad aš parkas, tai tu utėlius!“ — „O tu driskius!“ — „O tu dumblius!“ — „O tu nusmuktkelinis!“ — „O tu... o tu pri...“

Čia pasako tokį epiteta, kad anam su sykiu pasidaro „ne unaras“ ir staiga piktumo apimtas, nesuranda atsakančio atlyginimui žodžio ir spiria savo priešą. Ans jam atsako su kumščia į kuprą; susipeša, prasirėkina ir po visų linksmybių, užstoja ant kelių valandų liudnumas, iki vėl pradeda sau ką — nors žaisti susiėję, kad pasikui vėl susipykti.

Lygiai taip daro ir mūsų laikraštiniškai, arba net „literatai“: „Tu bedievis!“ — „O tu tamsybės apaštalas!“ „Tu paleistuvė!“ — „Tu ištvirkusios valdžios apginėjas“. Tu šioks, tu toks ir nėra galo tiems išmislams. Bet šitoje kritikoje J. Uosis ypatingai atsizymi

su savo neliogiškumu nuomoneje apie „purvais drabstymą“. Turbut jis norėtų, kad tik jam (suprask, kad ir visiems klierikalams) būtų liuosa „purvais drabstyti“ ir šmeižti, o kiti turėtų tylėt prieš jį. — Štai kritikuojamam kalendoriuj', nors ten nieks „jiems, tai yra jų katalikiškam tikėjimui“, nedrabsto į akis su purvais, tai vienok jis, — Uosis, — patėmijęs autoriui, kad tas „it piaunamas šaukęs“ toliau jau tikrai dvasiškai pamokina: „Atmink, Tamista, ką pats rašai „jog laikai atsimainė“, teip atsimainė — jau ir lietuviams greit ne bus galima purvais į akis drabstyti ir tai rašyti, ką seilė į lupas spiria“. Teip jisai mokina, o pats tuojau už kelių eilučių, išnetyčių prisiminęs „Ukininką“ sako: „na! tai jau žinomas šašlavynas“ (!) Jau aš nežinau, kaip pavadīt tą Uosio nuomonę. Matyt, kad jis nor užlaikyti tik dėl savęs privilegiją kitus purvais drabstyti, o prieš jį (—klierikalus) — anė burbt!.. O štai da dailesnė vieta: „Nieks negelbės, kad įdėjote paveikslą vyskupo Baranausko — apsidengėte tik avies kailiu — tuojau pajus, kad Tamista vilkas esąs“.

— Taigi ar ne gana padoriai? — tarė Įlanda: Ar per mažai etikietos? Juk jis nerašo, „tu“ vilkas esi, o tik tai „Tamista“, ir tai da net su didele raide! — Ale man ir tasai kritikas iš rodo ant bedievio, nes kaip jis galėjo vyskupą Baranauskį sulygīt su „avies kailiu“...

— O man tai patiko tas, kad jisai „Pragaro gelmių“ autorių mato ištikrųjų norintį pragarsėt, trokstantį įgyt garbę per tą savo veikalėlį. Autorius tik tuomi be pasigailėjimo išjuokia troškimą garbės, kaip kunigų, teip ir visokių „bedievių“ ir „sudievių“. O jam tas už teisybę! Tai man, tai tokia kritika. Apie tai nēr ką

nė kalbėti, kad jį be jokių darodymų, arba kaip tu sakei, be argumentų. Ir tai visos jų (klerikalų) tokios kritikos. Išpeikimas, išniekinimas, apolbijimas — tai jų kritikos metoda, kurios vienok savo priešams nepavelyja; žodžiu sakant, radę, jų laikraščiuose parašyta: „kritika“, visados skaityk: „dergimas“. Jų-gi priešų „kritika“ (bent jau šiose dienose) yra „peikimu“, nes jie peikia, o ne dergia; bet visgi grynios kritikos nematyt...

— Tfiu! Velyk bučia ne skaitęs! — tarė nusispiojęs Ildeginis: — Man teip įsikyrėjo ir nenuveina nuo mislies tas Uosio išsireiškimas, kad „Pragaro Gelmių“ autorius, girdi, „iš drabstęs ant popieros savo širdies sutręšusius pulius“ — Brrr! net pakrato! Puliai, o dagi sutręšę!! Jau tai ir daktaras medicinos negalėtų iškęsti tokį biaurumą!

— Kad ir pats autorius tos knygutės išsirinko nelemtą plianą, — kalbėjo Ildeginis: — Teisybė, jis remiasi ant tų pasakų apie pragaro kankynes, bet kam tokias baisybes atkartoti? Juk jau ir patį kunigai savo išleistas knygas, kaip „Garsas iš ano svieto“ „Bromelis“ — naikina, uždraudžia žmonėms skaityt. Nes ištikrųjų toki skaitymai žmogaus nepageris, o tik sukels jo dušioje žvėriškus jausmus, apsilpnis protą ir, — kaip jau nekarta ir atsitiko — žmogus išeina iš proto... Mano nuomone, jeigu kas gali ir nori pasidarbuoti dėl tamsesniųjų mūsų brolių, turi visados stengtis lavinti juose žmogiškumą (žmogiškus jausmus), supratimą estetiškumo, padorumo ir, abelnai, doros. O ten doros negali but, kur apsilpnintas protas ir dagi baimės pilnas prieš nematytas baisybes. Teisybė, čia nematyt, kad autorius būtų norejęs ką-nors įgązdinti, įbauginti. Bet tos jo aprašytos kankynės biaurų įspudį daro....

— Aš su tuo sutinku. Bet man rodos, kad Uosis didesnius biaurumus savo širdies išdrabstė ant autoriaus „Pragaro gelmių“, negu pats autorius.

— Na, žinoma, — pritarė Yldeginis ir kalbėjo toliau: — Bet Uosis gina savo (—kuni-gų) garbę ir užtai jo nuomonė, — išmetus tik aščius drabstymus visokiais biaurumais, — nėra teip baisi, kaip autoriaus „Kas girdėti pasauleje“ — pono Dimšos.

— „Pono!“ — nusistebejo Ildeginis: — Juk mudu nieko nevedinava ponais. Antsvieto nėra ponų. Yra tik žmonės, t. v. darbo žmonės, ir jų engėjai — dykaduoniai. Šitie nors vadinasi „ponais“ tai visgi jie galėtų būti ir žmonėmis, atėmus jiems įnagius skriaudos.

— Aš nežinau, gal Dimša nėra žmonių engėju — prispaužėju, bet jo nuomonės yra baisesnės net už visų Maskolijos despotų barbariškumą, ir užtai jis tikras ponas. Ar girdėjai, kad Maskolijoje daleistų įstatymai parduot savo pačią už pinigus? Tas tik yra tarp laukinių žmonių. O ponas Dimša tuo gėrisi (5 Nr. „Tev. Sar.“) išjuokdamas moterų emancipaciją, — išsiliuosavimą iš-po neaprubežiuotos vyro valios, reikalavimą lygių tiesų. Ir jis pamatęs Šveicarijoje, kad ten moters griebiasi prie mokslo ir apsišvietimo, ir bijodamas, kad ta idėja gal pasiekti neuzilgo ir Lietuvos moteris, jis žada keliauti į Kynus (į Kitajų) kur, girdi, moterė yra tikra vyro savasčia, nes šis galįs ją parduot, išmainyt — ot, viską daryt, kas pasidaboja, — visai kaip su kaive, taigi ir pasipiaut jis ją gal be jokio grieko“.... Antra žymė jo „penniškumo“, tai ta, kad jis turi didžiausią neapykantą žydų, ir visus jieškotojus teisybės dėl nekaltai nukentėjusio žydo, Prancuzijos kariumenės kapitono — Dreifuso, vadina „bedieviais“ ir „žydų bernais“ (o

tokiais, anet jo, yra: socialistai, masonai ir kiti) 1).

— Taigi, o 5 num. „Tev. Sargo“ jisai patį išsitarė, kad dabartinė Prancuzijos ministerija Kombo, — kuri teip naikino klioštorius, dabar turėsiarti turbut griuti, nes kits ministeris — Mileranas, socialistas, užmėtinėjęs valdžiai, kad dėl priežasties g r i o v i m o k l i o š t o r i ū, turėję apleisti svarbesnius darbininkų klausimus. Tik jis to nepridėjo, kad visi socialistai, ypač Vokietijos, kurių priskyj stovi Kautskis, labai ima į darbą tuos Prancuzų socialistus, ką pritarė valdžiai naikinant tuos klioštorius, nes tai neteisingas buvo darbas ir jie neturėję tiesos jį paremti.

— Yldeginis — Tai, kurgi jis tą minės! Juk tai reikėtų, kad jis pripažįsta savo priešus, nes socialistai amžini priešai visokių persekiojimų, prispaudos ir vergijos.

Tai mat.

Politiszkos žinios.

Suvienytos Valstijos.

Amerikos valdžia išsiuntinėjo į sietimų viešpatysčių konsuliatas pranešimus, kad nuog šiolei visuose susirašinėjimuos su Amerikos valdžia pamestų vadinti Ameriką Suvienytoms Valstijoms, bet abelnu vardu „Amerika“, nes, girdi, šiaurinė Amerika už visas didmario sausumų šalis jau gali visame-kame atsakyti, užtaigi nemėgsta kad būtų da kokie skirstymai Amerikos ant pietinės, centrališkos ir šiaurinės dalių. Nėr ką ir sakyti, kad pietinei ir vidurinei Amerikoms toks landus prisimetimas šiaurinės susiedės už globėją ir atstovą. akyse viso svieto nepatiks.

Kongresas išsiuntė į nelabai prielankias republikonams apygardas garsų Kambario reprezentantų kalbėtoją, Can-

1) žr. Nr. 4 „Tev. Sargo“.

non, su prakalbomis. Jis stengsis, kaip galedamas, įgirti žmonėms republikonų „auksinę valdžią“ ir tuomi pritraukti savo pusėn visuomenės simpatiją, kad dienoje balsavimų laimėti jų balsus ant republikoniškos partijos kandidatų prezidentus. (nb. apšviestiesniejie lietuviai tenepamiršta balsuoti už kandidatus pastatytus per socialistų partiją, jeigu nori eiti greta su pirmėiais gaivalais šios šalies, o nepasilikti atgalainiškais „polanderiais“, kiteip, republikonai išjuoks ir pavadijs mus parduodančiais balsus galvijais, o kariautojai prieš kapitalą, kilus kokiems persikeitimams, mus atstums į užpakalį, kaip norinčius pasinaudoti gerove neprisidėjus prie jos įgijimo. O persikeitimų laikai labai arti!)

Po to, kaip demokratų partija pastatė savo kandidatų prezidentus New Yorko tiesdarį Parker'ą, pagarsėjusį tuom kad nuo pradžios šių metų tos partijos kompanijos nė vienu žodžiu neprasitarė apie savo pažvalgas į demokratų platformą, tas nebilis umai prašneko ir nustebino ne tik savo sebrus demokratus, bet ir priešus republikonus. Mat jis, dasizinojęs kad tapo išskirtu ant prezidento kandidatoros, pranėšė savo partijos konvencijai, kad pripažįsta ant lygios su republikonais teip vadinamą „auksinį veluką“ arba liuosą kursą sidabro. O reikia zinoti, kad didžiausias antagonizmas tarpe tų dviejų partijų klestėjo labiausiai dėl skirtumo platformoj išdėtų šiame klausime pažvalgų. Dabar republikonai labai bijo, kad demokratai, tokiu būdu gretindamies prie vienodo sutaikymo platformos, nepatrauktų savo pusėn šalininkų iš pirmųjų lagerio, kas iš atžvilgio populiariskumo Parker'io tarpe darbininkų luomos labai lengvai iš dalies gali išsipildyti.

Azija.

Turkijos valdžia apreiškė sveti nšaliams konsuliams, Macedonijos miestuose esantiems, kad jie, išeilami kur-nors iš miesto ribų, imtų su savimi valdžios kareivių eskortą (palydovus), nes prifilusi revoliucijonierių sriovė jau vėl pradeda rodyti žymes savo atsigavimėlio ir grumsti ne tik turkams, bet ir svetimšaliams, kuriuos nori sugauti arba užmušti ir tokiu būdu įtraukti į nelaimingas savo dėjas svetimų viešpatystes. Matyt, kad užgrobinimas per marokaniškąjį banditą Raizulį Amerikos pavaldinio nenuėjo veltui: jis pamokė ir kitas skriaudžiamas šalis kaip daryti, norint atkreipti kitų viešpatysčių atydą ir priversti prie insikšimo.

Aprika.

Į Berlyną rašo iš vakarinės Aprikos vokiškų kolonijų, kad 2 rugp. ištiko tarpe vokiškos kariaunos ir genties Hereroes didelis mušys, kur apie 50 krito tenžemiečių ir du užmušti kareiviai.

KARE MASKOLIJS SU JAPONIJA

Japonų apgalėjimams da nėra galo: jie rimtai, nuosekliai, su visokioms apydairoms ir atsargumais, niekeno nesulaikomi eina gilyn Mandžurijon. Jie savo karės progresą budavoju iš dešinės ir kairės: įlinde į vidurį maskoliais užimto ploto, japonai naikina rusų kariumenę lygiai ginančią Portą Arthuro, kaip ir Mandžurijos linkui. Užimtos maskolių vietos viena po kitos kliuva į rankas japonų, kurie paskutiniu laikų sutraukė savo visas spēkas į kruvą po vadovyste trijų gabių vadų: Kuroki, Nodzu ir Oku, ir spiria Kuropatkiną arba pradėti mušyti arba traukties su visu vyriausiu centru į Harbiną, taigi atgalios į Siberiją. Katrą iš tų dviejų išlygų maskoliai prisimins, tai da nežinia, tačiau abi-

dvi maskoliams žada baisią pragaištį. Pradėti karę su neprieteliu turint išklaistytus savo pulkus Kuropatkinas vargiai išlris, ir jeigu pradėtų mušti, tai tiktai pavestų savo žmones ant matomo išskerdimio, o atsitraukiant iš Mukdeno reikia palikti nemieruotas sankrovas savo triuso, amunicijos ir kitų kariškų reikmenų, prie kurių tiek buvo pridėta prieruošos ir kaštų! Vienok karės liudininkų yra nuomonė tokia, kad Kuropatkinas noroms-nenoroms bus priverstas stoti į kovą, nors jo karščiausias noras būtų paaukauti savo „prestizą“ ir garbę, ramiai atsitraukiant atgal. Temyjan iš šalies aiškiai matosi, iš vienos pusės, kaip japonų armija vnyiojasi po kamanda savo vadų su žalčio miklumu, iš antros, kaip maskoliai slinksta žemyn ir žemyn, nežiurint nė į drąsimumus vadų ir pagyras, kad „mės tuos geltonakius išmaugsime, kaip šunis“, nė į siunčiamas per carą ir popus „šventas ikonas“ ir „relikvijas“.

Dalis darbu.

¶ WASHINGTON. Čia yra pradėta statyti kareiviškų mokslų kolegija, prie kurios atgal pora sanvaičių buvo sustraikavę murininkai ir akmenų tašytojai, dėlei pripažinimo unijos. Atsisaukus unijistams prie prez. Roosevelto, šis išrišė klausimą taip, kad prie urėdiškų darbų būtų priimami ir tie unijistai. Vadinas prezidentas pagelbėjo sulaužyti murininkų straišką. Dabar darbai prasidėjo vėl ir priima neunijistus. Keletas straikierių, nors da formalškai straiakas neužbaigtas, sugrįžo prie darbo.

¶ HARTFORD, CT. Tiesdarys Case išleido injunction prieš 17 sąnarių vietinės elektrišku darbų unijos dėl nusiskundimų Rice et Baldwin Electric Co., kuri sako, buk tiejie gramoję kompanijai bojkotu ir

gadinimu „bussines“.

¶ SCRANTON, PA. 3 rugp. sustraikavo čia gipsininkai, reikalaudami padidinimo mokesties nuo 37½ iki 40 centų už valandą.

¶ WILKES-BARRE, PA. Iš pildantis angliakasių komitetas nutarė pritarti Pittstono susivaziavimui, kur buvo nuspręsta apšaukti šiose apielinkėse straišką, dėlei atsakymo per kasyklių savininkus išpildyti žinomos tarpininko Wright'o ištarmės, apie svėrimą ir žymėjimą anglies. Yra da keletas ir kitokių ergelių tarpe angliakasių ir savininkų, kas viskas pagreitįs prinokimą straiško. Jeigu užkliudys straiakas visus nesutikimus, tai užgaus beveik visas tų apygardų kasykles, kuriose dabar dirba į 82,000 žmonių.

¶ FALL RIVER, MASS. Medvilnių plantacijose straiakas tebesiaučia. Straiquieriai gavo prizadėjimą nuo kitos unijos—American Federation of Labor—priduoti kas sanvaitę apie \$20,000 pačelpos ir paramos dėl išlaimėjimo straiško.

¶ NEW YORK. Tunelio straiakas da neužbaigtas. — Užgimė didelis straiakas brolijos parvuotojų; reikalauja padidini mo mokesties nuo \$3,00 iki \$4,00 ant dienos.

¶ MISSOURI, Kansos ir Texas sistemos sustraikavo 1000 telegrapistų, dėlei iškilusių nesutikimų mokesties ir valandų klausime.

¶ NEW YORK. Nepagrįžtant darbininkams prie tunelio darbų, budavotojų darbdaviai apskelbė abelną uždarymą visų darbaviečių, kas užkliudė apie tuziną įvairių darbo šakų aplinkui visą New Yorką ir patraukė bedarbėn apie 50,000 žmonių.

¶ CHICAGO, ILL. Per šią sanvaitę prie mėsininkų straiško da prisidėjo dvi naujienos: viena, Chicagos ir vakarinių valstijų važnyčių unijos prisaukė savo sąnariams nevežioti

ledų pas tuos mėsininkus, kurie stengiasi varyti „biznij“ nuošaliai unijos; antrą, trustas pargabeno į darbavietes lauzytojus straiško iš Ellis Island, N. Y., kurie buvo tik ką išlipę iš laivo. Pas kai-kuriuos net rado raštus, kur trustas jiems žada gražinti ne tik kelio kaštus, bet ir gerai mokėti už darbą. Iš to matoma, kad trustas jau seniai rengėsi perlaužti unijistus. Šeip jau straiakas, su visoms savo biauroms pasekmėms, tebesitraukia.

Iš Amerikos.

Amerikos auksas.

Praėjusioj sanvaitėj republikos izdas Washingtone pagarsino, kiek valdžios globoje yra aukso; pasirodo, kad Amerikos izde yra aukso \$1,200,169,969, apart ką šįmet da bus išlieta auksinių pinigų apie 6 milijonus. Žiurint į tokias skaitlines šalies turtų, esančių viename tik vaikštinejančiame aukse, rodosi kad Amerika yra turtingiausia viešpatystė ant svieta, kas ištikrųjų ir yra, vienok mės matome, kad Amerikoje bau ne didesnis skaitlius yra vargdienių, neturinčių jokios savasties, apart sikiurusių marškinių ant sukumpusios nugaros.

Maskoliai išbarstė Amerikos miltus.

Kada Rusijos voluntieriai pradėjo gaudyti svetimus laivus raudonose mariose ir japoniškos, jie nepralenkė nė laivų amerikoniškų, nes sugrobę Hamburg American ruožto laivą „Arabija“, iškratė jo dėnį ir išbarstė vežamus Azijon amerikoniškus miltus. Dabar Amerikos valstijų departamentas pareikalavo nuo Rusijos trilinko už miltus atlyginimo.

Kiek mės turim kalinių?

Neskaitant havajiskų ir Porto Rico salų Amerikos kalėjimuose, pasitaisymo butuose ir

šėipjau prieglaudose yra uždaryta 44,582 žmonės. Į tą skaitlių, suprantama, neįeina tie kasdieniniai „karžygiai“, kurie per daug išitraukę „raselės“ pridaro klastų ir kartas nuo karto lanko cipes. Iš tų, 28,939 yr vyriškų, o 15,643 moteriškų. 24,717 kalinių yra uždaryti ant viso gyvenimo, 10,112 daugiau dviejų metų, ir 9753 mažiau dviejų metų.

D a i l u s p a v y z d i s .

Newark, N. J., vaikai išnešiotojai telegramų, susitarę, pareikalavo nuo telegrafų užveizdo pakėlimo mokėsties, užtai prizadėjo nerukyt ir skaityt dešimtukines knygetes laike laisvo laiko dirbamose valandose.

**N a u j a s k e l i a s
b l a i v y s t ė s .**

New Yorko episkopų vyskupas Potter norėdams išnaukinti girtuoklystę, įsteigė labai didelį salioną, kur visoki gerimai yra daug pigiau pardavinėjami ir duoda už dyką pietus. Dabar nuo pat ryto iki vidurnakties pilnai prisikimę žmonių, nes mat pavelyta eiti ne tik vyrams, moterims, merginoms, bet ir vaikams: jiems teip gi yra atsakanti gerimai. Visi geria ir džiaugiasi kad gauna „šventintų“ gerimų, nes vyskupas salioną iškilmingai pašventino. Suprantama, kad visi salioninkai baisiai negražia akim ant vyskupo šnairuoja, o kunigai ir vyskupai labai tą naują blaivystės platinimo būdą išpeikė.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Waterbury, Conn. Gerai temyjant į Waterbury'o lietuvius, galima matyti, kad jie griebiasi prie įkurimo pramonų, prie kurių nemaža jaunų vyrų semia sau naudingą praktiką ir pelnosi gardesnę kasnį duonos. Draugysčių kuopos yra gana skaitlingos, kurios nors retkarčiais pagal savo išgalėjimą neša naudą savo bro

liams lietuviams parengdamos prakalbas, dainas ir deklamacijas.

Prisiartinant rudeniiui, būtų gerai, kad draugystės ir klubai užvestų vakarinę mokslinę; kur daugumas jaunųjų lietuvių galėtų nors reikalingiausių daigtų dėl savęs pasimokinti. Labai yra peiktinu, kad daugelis musiškių jaunų vaikinių išbuvę po 10 metų Amerikoje, nemoka ne vien angliškai, bet ir lietuviškai skaityti, nė rašyti. Prisieina koks reikalas, tai turi raudonuoti išgėdos. Nereikėtų gėdos kentėti, jei griebtųsi prie lavinimosi. Yra laiko vakarais užtektinai, kas nori tai išmoksta skaityti ir rašyti. Išmokę gražiai rašyti, leidžia tėvams gražias gromatas iš ko seneliai neišpaskaitytai džiaugiasi ir jų širdis ramina iš gerų savo vaikelių.

Kun. Saurusaitis jau po kelis kartus draudė ir liepė savo paklusnioms avelėms nebut ant gaspados pas „heretikus“ ir „bedievius“. Mikas Krunklevyčius, pagal kunigo paliepimą pasitraukė iš vieno „heretiko“ namų, užtai jam kunigas suteikė prie bažnyčios kasamos kelnorės darbą, kur Krunklevyčius, budamas dideliu dievuočium turbūt ant garbės savo „spaviedninko“ perskėlė svetimtaučiu su pikiu galvą; už ką tapo paimtas į kalinį. *Bažnytinis.*

Elco, Pa. Čionais yra apsigyvenusių keletas lietuvių. Pirmiausias buvo daugiau, bet darbams nekuriuose kasyklėse apsisitojus, daugelis išvažinėjo kitur. Likusieji laukdami pradedant dirbti turi labai gražaus laiko. Galėtų pasiskaityti laikraštį ar knygelę ir apšviest savo protą, ar šiaip ką naudingo atlikti. Bet ar gi tas jiems rūpi? Jie rupinasi, kad suskaičiuoti kelis centus turi kišenėje, kiek išeis už juos alaus dėl pašilinksinimo. Sumetę po ke-

letą centų, pasiima visą bertainį alaus, apsėda aplink jį, kaip apie savo išganymą ir traukia raugalą stiklas po stiklui pakol apsvaigsta protas, o tada kas girdėti: pliovonės, keiksmas, geri linkėjimai maskoliui karėje su Japonija ir panašus augstinimas caro ir jo tarnų. Bet jei užklausus, ką rašo laikraščiai, pasakysi, jog maskolių sumuša Japonija, tai tada maišus perkunų siunčia ant laikraščių ir visų rašytojų į jį, sakydami jogei jie visimeluoja ir neteislingai rašo ant mus „ciesoriaus“. (Panašių dvasiškių spangių ant nelaimės da dikčiai visur randasi. Jie to nežino, kad laikraščiai tą rašo, ką jiems paduoda iš karės lauko korespondentai. Jeigu tokie garbintojai caro nori gauti kitokias žinias, tai tegul sau sveiki traukia už tą garbinamąjį carą galvas guldyti Ten viską pamatys. Kodėl tad jie bėga iš Lietuvos nuo karės, o čia už stiklo alaus pasirodo tokiais narsiais? Beabejonės tokie smarkunai pamatę japonišką šaudyklę bėgtų neatsigrįdami dešimtis mylių, kai žiurkės nuo katino, užmiršę visus „ciesorius“. R.) O jei pradėtum da ką kalbėti daugiau ant „ciesoriaus“ tai beabejonės gautum į pakaušį.

Ak jūs lietuviai, lietuviai! Bereikalė nešiojate vardą lietuvių, geriaus būtų, kad maskoliais vadintumėties. Laikas jums atbusti, laikas pamesti savo aklą tarnavimą maskolių carui. Bet kas jus pabudis? Ot imkite, sumetę tą keletą centų, ką ant apsvaiginimo proto aukaujate, išsirašykite laikraštį, parsitraukite knygelę, o su atyda perskaite, pamatysite savo klaidas, suprasite negerą pasielgimą jūsų ligišiolei, o tada busite linksmesni ir laimingesni, nes atėję į galvą jums malonus svaigulys vėla išeis, o įėjęs protas apsigyvens ant visados. *Žvalgas.*

Pittston, Pa. 28 liepos patiko nelaimė vietinio miestelio gyventojį Jurgį Gramą, kuris Lehigh Valley kasyklose per gazo šuvį tapo užmuštas. Velionis tapo palaidotas 30 liepos, kur jį ant kapinių gražiai palydėjo vietinė šv. Juozapo dr-stė, prie kurios velionis prigulėjo nuo 1895 m. Jis paliko didziame nuliudime savo moterę, su kuria tik 5 metai atgal apsivedė. Velionis paėjo iš Suvalkų gub., Kalvarijos pav., Liudvinavo par., kaimo Kulkų. A. a. J. Gramas buvo blivus ir doras žmogus; nuo seno laiko jis buvo „Vienybės Lietuvosninkų“ skaitytoju. Jeigu kas iš giminių ar draugų norėtų apie jį daugiau kądasižinoti, tesikreipia ant šio adreso:

Mot. Gramas,

29 Butler str., Pittston, Pa.

New Britain, Conn. Vietinės 3 draugystės—šv. Juozapo, Ukėsų klubas ir šv. Andriejaus—nusipirko labai dailioje vietoj sklypą žemės už \$1,500, kurį ketina pavesti į lietuviškas kapines. Nutarta, kad kapinės būtų užrašytos ant vardo lietuvių, prie kurių negalėtų prisikabinti nė kunigai nė vyskupas—bus tikros tautiškos lietuvių kapinės. Kaslink kapinių pašventimo, tai kilo dideli ginčai: vieni reikalavo pašventinti, o kiti ne, sakydami, kad Dievas pašventino visą žemę, o šventinimas per kunigą ar vyskupą būtų niekinimu paties Dievo darbo. Galiausia, diduma balsų nutarta pašventinti. Klausimas tik, ar vyskupas šventis tokias kapines, kurios ne jam užrašytos. Kun. Žebrius, suprantama, baisiai iš tų kapinių netenkinas; mat lietuviai išsisuko sau iš po jo uzziuros ir nutraukė nuo pat lupų rieboką kasnį.—Paskutiniam liepos nedėdieny čia apsilaukė kun. Žilinskas, kuris pasakė dailų pamokslą: liepė glausties lietuviams prie vienybės, nupeikė girtuoklystę

ir tt. Kaip kitiškai įspūdį padaro žodžiai kalbinanti prieš vienybę, negu kad mūsų klebonėlio stengimaisi ją suardyt! — Darbai čia žymiai sumažėjo po visas dirbtuves; darbo gauti visai negalima, o kurie ir dirba, tai labai mažai.

Trinitas.

No. Boston, Mass. Pas mus vyrams aptilus, moterėlės pasmarkauna. 5 liepos vieną pasitikus kaimynką ant gatvės teip apkulė su malkapagaliu, kad kraujas iš tolo ant žemės buvo matyt. Pašaukus ant sūdo narsunę, turėjo užsimokėti baudmės 15 dol. O kiek kašta vo advokatu! 27 liepos kitoje vietoj teipgi įvyko moterėlių peštynės, kur vėl ta pati istorija: areštai, baudmės ir tt. Tai kur kankintinių žemė! — sakykite. Taigi, atsakau. Užtai mūsų „kankintiniai“ užmiršta ir kitus, tikrus kankintinius Lietuvoje, nes užsiminus apie aukas sako: kad tu nesulauktum, kad aš duočia pinigų kokiems ten arkliavagiam, arba moksleiviams, kurie neklauso savo tėvų, o pabėgę svetur nori svetimais kaštais išsimokyti... — Kad tokios mūsų moterėlės, pametę seną papratimą, imtusi už skaitymo knygų ir laikraščių, tai tada nerupėtų tykoti užkampėse ant viena kitos su pagaliu.

Dobilas.

Scranton, Pa. 23 liepos Ona Tamkienė šlavė kiemą. Atėjo K. Bendziunikė ir pradejo moterišką erzinti ir mesti purvus ant kiemo. T. įpykusi, pasakė, kad: tu neturi tiesos mėtyt ant mano kiemo purvų! B. šoko ant T. su matiku. T. norėjo su šluota apsiginti, bet B. matyt buvo narsesnė, nes vienu užsimojimu nukirto T. pirštą. Moteriškė likosi skaudžiai sužeista: daktaras tuojau padarė operaciją, už ką paėmė \$20,00. Argi ne panašu į pasaką? — o vienok tikra tiesa!...

J. Petrikys.

Rochester, N. Y. Darbai einasi ne blogiausia, uždarbiai teipgi vidutiniški. Oras gražus, medžiai žaliuoja, žolynai kvepia, tik... mūsų vienučiai sunkiai miega. Neseniai čia buvo išplatinti atsišaukimai ir parengtas S. L. A. kuopos susirinkimas, kur delegatas apsakė XIX seimo nutarimus ir veikimus. Čia K. V. padeklemavojo: „Oi užia, švilpia blogas oras“ ir M. Graždaičiūtė — „Štai augštai padangėms plaukia“; po to minėta mergaitė pratarė į susirinkusius žodį, ragindama rašyti į Susivienijimą. Kokios bus pasekmės susirinkimo, matysime toliaus.

K. Vaivoda.

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės.“

Meriden, Ct., 43 kuopa vienu balsiai pritarė išleisti susidėjus su kita organizacija knygą parašytą apie lietuvius angliškose kalboje per D-rą Šliupą. Su albumais ir paveikslu patariam neužsiimti.

Kuop. sekr. *J. Jenuševyčius.*

Pittston, Pa., daugumu balsų nepritariam nė vienam iš pakeltų užmanymų.

Komitetas.

New Britain, Ct., sprendimą apie išleidimą knygos paliekam literatiškam T. M. D. komitetui.

Kuop. rašt. *M. Čeponis.*

Apie invedima socialistizsko suredymo.

pagal prof. E. Vandervelde.

(Uzbaiga.)

III.

Atlyginimas su išimtinė lig mirties.

Šitas gali buti padaryta dvejopai. Jeigu koks norint ponas turi mantos ant milijono rublių, tai, atimant nuo jo tą viską, galima atlyginti vartojamais daigtais per 30-50 metų, kol nesusitaisys milijonas. Ta-

da vis tiek jis gauna pilniausį atlyginimą, o tas kaip matome po senovės paliks nelygybę, pinigucius. O socialistai tokią nelygybę nori išnaikinti. Taigi toks suredymas, kurs, norėdamas įveiti lygybę, darbą dėl visų, palieka nelygybę, dykaduonius, ponus, nėra socialistišku.

Priegtam staiga padaryti naują socialistišką suredymą, kada įrankiai darbo ir susinešimo prigulės visiems, negalima, nes negali apsieiti be kraujo praliejimo ir patį žmonės, staiga darant, nebus prirengti. Todėl ir tas kelias nėra visiškai geras.

Reikia naują tvarką įvesti palengva.

Pirmą vietą užima klausimas apie paveldėjimą. Dabar koks ponas, praturtęs nuo darbininkų prakaito, kartais žmogus gana vikrus, gabus ir sumatus, ir tokiu budu daug prisidėjęs prie pakėlimo kultūros, mirdamas palieka turtus savo vaikams ar teip giminėms, kurie nė piršto nebuvo pridėję prie jų rinkimo ir sukrovimo. Tėvoniai gauna turtus uždyką. Reikalinga padaryti, kad palaikai, visa manta žmogui mirus, tegalėtų eiti jo tikriems vaikams ir tai jeigu yra padarytas testamentas. Nesant tikrų vaikų, visi palaikai eina į izdą. Bet ir vaikai gaudami palaikus privalo užmokėti didelius muitus. Tokiu budu jų turtas sumažės.

Palengva į sociališką suredymą gali buti išrinktas trejopas kelias, kiekvienas skyriumi arba kupetoje: 1) įkurimas išdirbamųjų draugysčių su izdo paskola; 2) įsiveržimas viešpatystės į esančias pramonės šakas; 3) visuotinas apdrauginimas žinomų pramonės šakų su atlyginimu.

a) Išdirbamosios draugystės.

Užmanymas apie tokias draugystes jau gana senas. F. Lassale, garsus darbininkų va-

dovas, Vokietijoje, per jas užmanęs buvo perdirbti visą dabartinį suredymą ir įvesti socialistišką tvarką. Jis reikalavo nuo izdo 150 milijonų rublių ir sujais buvo norėjęs perkeisti viską. Bet šitos paskolos negavo. Dar pirm Lassalio tą buvo užmanęs padaryti Liudvikas Blank. Jis per revoliuciją 1848 m. Prancuzijoje buvo gerai išdirbęs ir apsvarstęs tą užmanymą, bet ir jam nepavyko. Blanc'o buvo toks užmanymas:

Reikia įtaisyti ministeriją pirmžengystės, kuri savo darbais pasirūpys palengva pakelti žemesnę luomą. Šita ministerija pasiims po savo priežura geležinkelius, kasyklas, bankus, apsergėjimo draugystes ir tt. Viešpatystė turės iš to pelną. Jis bus suvartotas ant išmokėjimo paskolų ir palukanų. O kas atliks nuo to, tai bus paversta darbininkų izdui, kurs stengsis įkurti darbininkų draugystes sodziuose ir miestuose. Žinomas daigtas, iš pradžios daug pinigų reikės ant to, todėl ant pat pradžių tebus galima įkurti ne daug dirbtuvių. Bet šioms sustiprėjus, bus galima jų įtaisyti kas kartą daugiau. Tokias socialistiškas dirbtuves įtaisyti viešpatystė, kuri suteiks joms statusus. Galutinai jie bus primami tik sutikus ant to visai tautai. O tas gali buti tokiose pramonės šakose, kur iki šiol ji nėra pakliuvus į kelių kapitalistų rankas, bet yr išsidalinus į smulkias dirbtuves. Tą patį galima pasakyti apie žemdirbystę, kurioj žemė nėra pakliuvus į rankas kelių ponų, bet išdalinta į daugybę įvairaus didumo kašnelių.

b) Įsiveržimas ir visuotinas apdrauginimas.

Vieton ką naujus pabirkus ir dirbtuves įkurti, dabartiniai socialistai randa geriaus jau esančius pabirkus apdrauginti, ar tai atimant juos nuo ponų, ar tai daleidžiant viešpatystei

dalyvauti valdyme tų pabri-
kų.

Žinomas yra daigtas, kad vieni pramoninkai pelnyja, kiti gi kartais prasikiša per varžynes tarp savęs. Todėl viešpatystei, kurios pinigai surinkti nuo gyventojų, nepridera taip neatsargiai vartoti svetimus pinigus. Bet jeigu kas įdėtų savo pinigus į visus esančius pabirkus, tai būtų kas kita. Dauguma pabriku duotų uždarbį, ant galo išeitų ne mažas pelnas. Bet tokio žmogaus nerasime, kurs prikaktų pinigų dėl visų pabriku ir dvarų. Gali tą padaryti viešpatystė. Ir toks suvartojimas viešų pinigų būtų kuogeriausias.

Tokiame atsitikime viešpatystė rėdytų pabirkus. Tuomet ji lengvai galėtų permainyti tvarką ir surėdymą pagal savo noro, nes dabar tie pabirkai jai priguli; negalės dabar ponai murmėti, kad viešpatystė griaua draugijos pamatus — savastį, laužo jų šventas tiesas, nes ir viešpatystė bus tuomet savininku. Kaip bus rėdomi pabirkai, prigulės nuo to, kaip bus rėdoma pati viešpatystė. Dabar žinoma į kurią pusę slinksta visos viešpatystės. Kas kart labiau tenai pakelia balsą darbininkai, jie kas kartą labiau primena apie savo tiesas. Kitar (Prancūzijoje) daėjo iki tam, kad net ministriu tapo socialistas, kitar za da (Belgijoje), ačiū austiprėjimui socializmo, ir moterį pastatyti ant lygios su vyru, žada ir jai duoti tokias pat tiesas, ką ir vyras turi. Dabar darbininkai kaskartą labiau pagerina savo buvį. Ilgainiui turės atsirasti darbininkų socialistų rankose visa viešpatystė. O to kioje viešpatystėje bus galima įvesti palengva socialistišką tvarką.

Žinoma, pas mus tas dar toli gražu; gyventojai reikalingi tik tiek, kad galėtų mokėti mokesčius, ponams turtus su-

teikti ir juos apginti. Taigi reikia dar maskolių caro sostą sugriauti....

* * *

Cionai nurodyta buvo daug kelių, dėl įvedimo socialistiško surėdymo. Kiekvienas iš jų turi geras ir blogas puses: viename gali būti kraujo praliejimas (o kraujas netoks pigus daigtas, kad būtų galima, sekant ponų budą, laistyti be reikalo), kitas kelias per ilgas. Galimas daigtas, kad prisidės iš karto ir visi trys budai apdrauginimo, netik vienas paskutinis, nes jie visi žada išnaukinti tą lažą, kuri eidavo žmonės dėl visokių dykaduonių, kaip tas lažas nesivadintų: arenda, palukanos ar ukvedžio pelnas; visi keliai geri, kurie ant išganymo veda, o už visus geriausias kurs — trumpas, lengvas ir pigus.

J. Daukša.

Padarykim kas reikia!

Patarymas „Vien Liet.“ kad išrinkt suėmimui aukų, renkamu kelionei delegato į tarpt. darb. kongresą, man rodosi, yra labai praktiškas. Pravedus kelią per Brooklyn'o kriaučiu uniją, gali tapti lietuviška visuomenė sudemoralizuota teip, kad net centą davusieji doriški elgėtos, vėl pradėtų atgal reikalauti savo aukų. Norints šalies tiesos aukų gražinti ir nedaleidžia, tačiau idant prasilenkinti laikraščiu nuo bergždžių visuomenės reikaluose er gelių, komitetą išrinkti būtinai turime. *J. Naujokas.*

Tas klausimas kaskartą įgauna pinesnę prasmę, nes vieni sako, kad darbininkų delegatas bus siunčiamas vardan kokios darbininkų (—socialistų) organizacijos, kiti, kad — vardan lietuviškos visuomenės. Priėjus prie rinkimo komiteto butinai reikės su šiuom klausimu susidurti: jeigu

delegatas siūsis reikaluose ir vardan darbininkų, tai jokios kitos draugystės ne organizacijos neturi tiesos į tą dalyką, kaip joms svetimą, kišties, taigi negalės turėti ne balsu rinkime komiteto, ne galės iš tų sluogsnių žmonės būti išrinktais į komitetą, neveizint į tą, nors aukos buvo surinktos ir iš visokių sluogsnių. Jeigu tad vardan lietuviškos visuomenės, tai neverta ne delegato tad siūsti, kadangi ji negali jam įteikti jokių mandatų, ne jos reikalavimai, kaip tokios, bus priimti kongrese ant apsvarstymo. R.

Baisi eksplozija netoli Arion, Belgijoje, užmuše 32 ypati, ir nudegino per keles myles aplinkui ant laukų kornus.

Apart areštavojimo Schaudman'o ir dar kitų dviejų trijų profesorių iš Suomijos universitetų, daugiau neberanda rusiški skalikai aukų, kurias galima būtų pritraukti į tą kruviną „trapezą“, kurią sau rengia iš nelaimingų suomių už užmušimą tirono Bobrikovo. Taigi, idant galėtų daugiau sužvejoti „kaltinikų“ išvažiavo Suomijon net pats policijos departamento direktorius, Lopuchin.

Kas vargdieni priglaus.

(Nudavimas Maironio.)

Kas vargdienį žmogų beturtį priglaus,

Kad jungo negal jis padėti?

Kas širdį parodys dėl vargšo tamsaus,

Kad nēr už tai kam užmokėti?.. 1)

Nuo amžių jau skelbė žmonijos tarnai,

Kad meilės varguolio stokuoja,

Nuo amžių tai skelbia ir Dievo tarnai, —

O vargas platyn vis banguoja...

Bet štai mokslo saulė jau kyla augštyn

Ir sklaido tų miglų tamsybę...

Išvydęs tai vargšas pradė' eit pirmyn, —

Pirmyn su draugais į vienybę.

Jie, saulei tai šviečiant, suprato gerai,

Kad nēr ką *malonių* jiems laukti;

Tik reik eit išvien visam sviete — tikrai

Tie pančiai skriaudos bus nutraukti!

Ir teip darbininkai žis eina pirmyn;

Tamsiuosius prie savęs vis kviečia

O vargo tos jurės vis eina menkyn,

Nes mokslo saulelė teip šviečia...

Prakeikts, kurs baugidams tamsuolį velniais,

Nuzemintą siulys kantrybę

Ir rėks išsiziojęs, kad neitų keliais,

Kur veda vargšus į vienybę!

Prakeikts, kurs pats mokslą įstengęs įgaut,

Nenor tamsaus brolio apšviesti,

O priešingai, stengias mislį jo pamaut,

Pie laisvės ką kilnijas skriesti!

Prakeikts, kurs ant sprando varguolio tamsaus

Sėdėdams, da mėgta jį peikti,

Kad tankiai suklump' nuo sunkumo baisaus...

Prakeikti saunoros, prakeikti!

I. Mėmelė.

1) Pabrauktos eilutės — Maironio.

Palemonas ir Girzduta.

Parašė M. D. S.

(Tąsa.)

Palemons, matas tokią neteisybę,
Savo krivulę siunčia per zingunus,
Idant prie karės sušauktų galiunus,
Kad sviets pažintų anojo galybę,
Ir jo Girulių didį prityrimą,
Kur braidė svieta, o jo predkai Rymą.
Godųs ant turtų Giruliai nesnaudžia,
Norųs ant karės ir ant išplėsimų,
Norųs po girias ant žvėrių mušimų,
Ant išmėgimo savo žirgus leidžia.
Per augštas tvoras, per upes, per sėdus,
Idant vikrumu nudvyvyt susiedus.
Kalviai, kareivių ginklus išmėginę,
Privirė vienus, o kitus galando,
Viens siuv' kalpokus, kits uždėti bando.
O kanklininkai prie kovos drąsina.
Jie Odoakrą dainose garbino,
Su savo pirštais ant kanklių skambino.
Ir čia artojai su midum atėjo,
Kad išlydėti gerus draugus savo,
Kur' su Žuvėdais, Platburniais kariavo,
O ant Mozurų šiadieną gužėjo, —
Per Rojaus-Gardą(8) ir Vystulos upą,
Daugel didesnę negu jų Šešupė.
Ten Rojaus Gardė, jau Jotezių žemėj',
Kur mus kareiviai su trukšmu pritraukė,
Jų kunig's Junda čia prie vartų laukė;
Stalai užtiesti stovi jojo kĳeme. —
Ir midaus bačkos ir taurai iškepti,
O čia nes' medų, kad ragaišius tepti.
Grazi Girzduta Jundos duktė skaisti
Prie priėmimo gaspadine buvo: —
Nes jos matutė maro laike zuvo, —
Ir jai paliko zilą tėvą karšti,
Kuris prie kardo kariaudams paseno,
O jam numirus — likt' našlaitė viena...
Kaip Palemoną Junda tik pamatė,
Tuoj' gili mislis jam širdin įsmego:
— Tai dailus žentas iš šiaurės atbėgo!...
Mat visi sunai jaunose dienosė
Žuvo karėje su Mozurais, Lenkais;
Pertai ir tėvo spēkos liko menkos.
O Palemonas teipo sau galvojo:
Kad aš Girzdutą sau už pačią gaučia, —
Iš Jotezijos Mozurus išraučia;
O paskui budams su jaja poroje,
Bučiau laimingas su dušia ir kunu,
O dievai paskui gal suteiktų sunų.
Vienas ant kito maloniai žiurėjo,
Ir vienas kitą per akis suprato:
Kareiviai, norins šį jausmą ir mato,
Akims mirkčiojo ir giliai tylėjo:

(8) Lenkiškai Rajgród.

Nes, jeigu kunigs dabar svodbą keltų,
Ant ilgo laiko karė persikeltų.
Tas priėmimas labai ilgai traukės
Ne keles dienas, ištisas nedėlias,
Nes gražios buvo Girzdutos akelės;
O du kunigu iš piktumo raukės,
Nes jų sėdybos šalyj pat Mozurų: —
Palemon's mylim's, o jie stov' prie durių.
Voras ir Sava(9) teip jų buvo vardas,
Kurius Girzduta maloniai užprašo,
Bet jie nuo valgio visai atsiprašo;
Nes dėl jų rupi, kad Mozurų kardas
Naikin jų kaimas — gvoltu lend į žentus,
Naikin žinyčias ir jų gojus šventus. —
Girzduta nori žinoti drąsumą
Mus Palemono, kuris ein ant kovos;
Nes ana niekad negulėt' ant lovos
Su tokiu, kuris parodyt' bailumą.
Taigi su savo draugininkių gauja
Užsėdę žirgus strielas ima saujon.
O raitininkės lėkdamos kaip zaibas,
Ne tiktai greitos buvo prie malonės,
Bet didžiai drąsios teipgi prie karionės,
Saidokais šaudė lekiant šarkas raibas.
Mitriau, neg' vyrai, nuvydavo žvėris,
Paleidę valion savo žirgus bėrius.
O ant to fisko Palemonas žiuri,
Skaisti čia saulė visur dailiai žvilgo;
Ir dėl jo tarnas atved' bingų žirgą;
O burtininkės jam ant rankos burė,
Ir pagal šarkos kraujo dėl jo lėmė:
Kad ten į šiaurę yra plati žemė,
Kur aną laukia ir garbė ir laimė...
Rytų Jotežiai vėl puol' jam po kojų
Meldžia ir prašo, kad apleistų Rojų,
Nes jie patyrė dėl tėvynės baimę:
Iš visų pusių Gudai juos apniko,
Tik tie atbėgo, kur nuo karės liko.
Mozurai staiga veržėsi į žentus!
Jotežės niekaip jų mylėt' nenori,
Nes šitie žmonės baisūs ir nedori, —
Vystulės visus jie apgulo krantus,
Išmušė vyrus ar vergijon emė,
O dabar nori užgriebt' visą žemę...
Čia Jotežaitės teip širdyj manstauja:
— Kad mėš tai gautum Girulius už vyrus!
Musiškiamis broliams ir bernams išmirus,
Pas mumis butų tokia vaikų gauja!
Kuri paaugus priešus nukariautų
Ir mus tėvynę atgalios atgautų.
Giruliai vėlei tarp savęs dumojo:
— Perėjom svieta, o pačių neturim,
Nors Lietuvoje regis įsikurėm, —
Kaipo but' malonu gyventi poroje!
Namams mus butų geros gaspadinės,
Pridetų milo ir audimų skrynias.

(9) Pagal pasaką Voras ir Sava Varšavą uždėjo.

Isz visur.

17 liepos nužudytas tapė E-
lizabetpoliaus (Rusijoje, ant
Persijos rubežiaus) vice-guber-
natorius Andriejev. Užmušėjas
spėjo pasislėpti. Mena, kad jis
buvęs armėnas.

Vakarinėse Indijose, ant sa-
los Hayti, iškilo sumišimai:
tenbuviai gyventojai, matyda-
mi kaip sirijiečiai (išėiviai iš
Sirijos, Turkijoje) užgriebė į
savo rankas visą pramonę ir
pirklystę ir sulyg jų nuomonės
labai juos skriaudžia, panoro
juos išvyti, kaip kad darė rusai
su žydais atgal 10 metų; jie už-
puola buriais ant krautuvių,
išdauso langus, išgrobsto tavo-
rus, išmuša ir išvaiko krautu-
vių savininkus. Valdžia tuos
ergelius ir aiškiai ir slaptai re-
mia.

Švedijos laikraščiai tvirtina,
kad Suomijos senatorius Schau-
manas, tėvas jauno suomiečio
peišovusio Bobrikovą, tapęs
uždarytas į Petropavlovsko
drutvietę. Tas reiškia, kad jis
nulemtas yra ant letos, bet bai-
baisios mirties.

„Echo de Paris“ rašo, kad
ant paskutinės sueigos minis-
trų Rusijos, nelemtos atminties
Plevė įnešęs užmanymą ištrem-
ti Siberijon grapą Tolstojų už
jo platoką ir aštrų straipsnį
tilpusį „Times'e“. Galutinas to
projekto uztvirtinimas esąs pa-
liktas carai. Be to da nusprę-
ta padaryti pas gr. T. didelė
krata.

Turkijoje, netoli nuo Salio-
nikų, kazikas padėjo po kelei-
viniu trukiu dinamitą, kurs,
ekspliodavojęs, išvertė iš rėlių
traukinį, bet didelės blėdies
nepadarė, apart sužeidimo ke-
leto ypatų. Mena, kad tai dar-
bas macedoniečių revoliucijo-
nierių, kurie buk norėję už-
mušti kokius ten augštus tur-
kų urėdninkus.

Lietuviu tauta

senoveje ir šiadien.

Parašė J. Sliupas, M. D.

(Tęsa.)

Jeigu sunus prigimė kokiam galiunui, paprastai steigdavo pylį ano vardu ir turbūt sodybą suiminių į nelaisvę; bėdnesniejie sodino ant atminties medelį, kurs savo augimu turėjo pranašauti ir išreikšti likimą kudikio. Motinos kasmet metė po akmenuką į kiaurumą išpuvusio medžio, skaitydamos metus vaiko pergyventus. Jeigu kas iš netyčių nukirto ar padegė medį, liudna buvo pranašystė.

Užgimusį kudikį braukė visokiomis žolėmis, kad padidinti pajiegumą, į burną pylė lašą pelynų, išspausd tarp dviejų pilkų akmenukų, ir tokiu budu rengė ant kartybių gyvenimo. Buvo tula apeiga, apkirpimas, laikoma veikia po užgimimo. Gimtųjų česnyje kudikiui aukavo pinigus po apkirpimo plaukų, kuriuos užkasdavo į žemę kaip auką Žemininkui; tai buvo apgėlai. Supdavo kudikį lopšyje iš žievių ar nupintose supyklėse.

Paaugęs jaunikaitis ėjo su tėvu į karę ir stovėjo šalymais jo. Sunus paveldėdavo tėviškę, visą tėvišką dalyką, ir į dalybas imdavo dukteris, kurios iki ištekant pas juos pasilikdavo; o kad už jas mokėjo kraitį, tai jos buvo dalimi turto.

Vyrai galėjo palei įstatymus turėti tris pačias, nors nevisi tiek įstengė užlaikyti; tiktai galiunai, apart įstatymiškos moters, laikėsi sugulėjas (priemotes, padrauges, gulkas). Iš palengvo įėjo į madą viešpatystė. Vyriausioji moteris buvo žiponė, pati, kitos buvo žemesnės. Kunigaikščiai turėdavo gulkas.

Apsivedant, nežiurėjo ant gentystos. Sunus, tėvui mirus, vedė pamotę, jeigu jį, kaip pirktą už kraitį, teko dalybose į jo dalį ir turėjo jam tarnauti.

Vaikai skaitėsi už savastį, turtą. Tėvas pirkdavo sunui pačią, kada tasai užaugdavo. Moteris, teip pirktos, buvo nevalninkų padėjime. Pakėlimą rankos ant vyro, pakoliojimą, svetmoterystę, baudė mirtimi, ugnia.

Moters atliko visokią tarnystą, sunkiausioji dalis naminių darbų joms tekdavo. Prie stalo neėdė su vyrais, prausė kojas šeimynykščiams ir svečiams; todėl dainose teip tankiai guodžiasi ant sunkių darbėlių pas vyrą ir anytą. Moteris neturėjo namie jokio zenklumo, jokios savasties, tiesos į nieką. Tačiau pirmoji pati turėjo būti labiausiai guodjama už kitas, ir kiek moterių pranašių, vaidylučių, kunigių, yra valdžiusios savo ištarmėmis net šalį! Tai gi moteris galėjo pasikelti iš pažeminimo ir padonystos, jeigu jos pastojų dievų valės skelbėjomis, vaidylutėmis, sargais šventosios ugnelės. Už tai čion neatbutina sąlyga buvo — nesuteptas valyvumas.

Toji dorybė, teip guodjama Lietuvoje, kėlė moteris jų pačių akyse ir akyse liaudies. Mergą visur sergėjo akys, kaip brangią savastį, nuo blėdies. Juk ją vėliaus reikėjo parduoti! Jeigu nakčia ji ėjo į kitą grinėčią, turėjo neštis žiburį, ir jos kožną krustelėjimą išduodantieji skambaliukai kabėjo prie prikyštės.

Kas iš apšivedėlių prigavo moteriškę ir sužagė jos svarbiausią dorybę — valyvumą, — tą išmesdavo šunims ant su-

ėdimo.

Įstatymas, draudžiantis netik svetimoteriavimą vyrams, bet net nepadorų palytėjimą, pavedė kaltininką į rankas moteriškės ir pavelijo sudeginti. Tokia tvarka turėjo labai veikti ant papratimų. Svetimoterį ir svetvyrę gyvus degino ant laužo, pelenus jų išbarstė ant visų vėjų, ir vaikus jų atmetinėjo nuo kunigyatos. Moteriškę, sulaužiusią prisiegą vyrui, įstatymas pavelyjo koroti jauną — rykštėmis o seną — ugnimi, o sesers josios netekdavo garbės, kam neišmokino paklusnumo. Juokavojimus, apšaipymus, darkymą vyro vardo, įstatymas baudė, liepdamas keturis didelius akmenius parišti po kaklu moteriškės ir vedžioti ją po kaimus, iki kryvė jos neapvalė. Dorybė vaiskumo puošė Lietuvos moteris; visoje istorijoje tiktai keletą paveiklų paleistuviavimo terandame ir tai tarp moterių didžiunų (Gerda ir Olegas 1080 m., Mindaugas ir Daumantienė). Sulaužymą ištikimumo baudė mirtimi. Apie kekšes, paleistuves ir mergvaikius (devyntėvius, kevykščius) vos vėliaus ir tai retai tegirdime. Tankiai rutų vainikėlis suvysta ant galvos mergelės, bet nesusitepa ir pirm ištekėjimo jo lapeliai nenupuola. „Kur graži mūsų sesytė stovėjo, rutų žės žydėjo ir lelijuzės“. Jeigu moteris vyrą užgavo, be pagailos nupjaudavo jai nosį, ir ji netekdavo jokių tiesų vyro namuose. Rods už skriaudos pačios neretai šarvota jos giminės ranka užsistodavo.

Apart šitų senprusiškų įstatymų, kurie turbut senovės Lietuvoje teip gi viešpatavo, paprotys pavelyjo vyrui, namų galvai, jeigu jis buvo apsunkintas ligustomis pačiomis, vaikais, broliais, seserimis, giminaičiais, arba jeigu jis pats sirgo, deginti save ar juos ant laužo — „nes tarnai mūsų dievų, sako tasai įstatymas, ne vaitoti ir stenėti turi, bet juoktiesi ir linksmintiesi“. Senis maitinamas vadinosi priepenis, karšincius. Jeigu kas, pats sveikas budamas, norėjo savo sveikūs vaikus ar giminaičius paaukauti dievams, tatau jam buvo pavelyta, nes ugnis juos pašventindavo, aplaimindavo, ir jie pelnė linksmų gyvenimą su dievais.

Tėvas šeimynos turėjo teip gi tiesą raišus, aklius, žlibus, zvairus ar luošus sunus skandinti, deginti ar užmušti, nes, sako įstatymas, „žmonių vargas nemielas yra dievams“. Luošus, aklius bernus žiponas korė po medžiu, prilenktu prie žemės ir potam umai paleistu. Jeigu perdaug dukterių buvo namuose, užmušinėjo jas kudikiiais esant, apart vienos, kuri paliekama buvo dėl veislės. Dukras, mat, laikė už pavįsančias iš kuno motinų, o sunus už tikrus tėvų ainius. Regis, kartais dukteris pardavinėjo į nevalę svetimiems. Dar kiti iš tų senovės įstatymų pavelyjo sunams pavalyti nuo kančių ir sunkenybių gyvenimo silpnus, neįgalinčius, senus gimdytojus.

Tokie įstatymai vėliaus, dar toli prieš Lietuvių apsikrikštyjimą, labai atsimainė. Bebertus tėvas lyginosi žmogui be pagelbininkų, be tarnų; iš to matyt, kuomi vaikai buvo dėl tėvų. Kartais prievaizda našlaičių krito ant artimų giminaičių, nors išgalių čion nežinome.

Visi namie turėjo dirbti, tai gi ir moters; Lietuvos moters turėjo rupintiesi apie namus ir jų tarnysta buvo sunkiausia. Valyvos mergos, pranašės, buitninkės buvo gerbiamos kaip dievų valios skelbėjos, ir tasai gerbimas parodo, kad išsizadėjimas šeimyniško sugyvenimo ir džiaugsmų motinystos laikomas buvo už didelę auką.

I Odesą, Rusijoje, pranešė rusų pasiuntinis iš Konstantinopoliaus, persergėdamas moteris ir merginas nesiduoti privilioti turkiškams prigavikams, kurie pribuvo į Odesą neva jieškodami jaunų tarnaičių, ištikrųjų gi jie suvilioję parduoda į ištirkėlių namus.

Lvove, Galicijoje, areštavojo Austrijos valdžios tulą Michailo Lozinskį, jauną studentą, kaltinamą „pardavime šalies“, ko dasileido patalpindamas savam anarkistiskam laikraštyj aštrų priešai valdžią straipsnelį. Austrijos valdžia pradėjo bijoties visokių pavienių ypatų lygiai su Rusijos carokratais, kad tik nesugriautų „šventų sostų“.

Linze, Austrijoje, vokiečiai studentai užpuolė parke ant keturių pravoslaviškų rusų popų, kuriuos baisiai lazdomis sumušė, ir vos tik gyvus palikę, atsitolino.—Štai tau ir simpatijos vokiečių maskoliams.

Atsakymai.

p. Teistojūi. 1) mielai Tamistai reikalaujamą rubriką pavedame; 2) „Trečioji instancija“ bus pradėta talpinti sekančiame numeryj.

p. Žvalgyi. Stengimaisi privesti „Saulę“ prie geresnės linkmės yra — bėrimas į sieną žirnių arba nedovanotinas gaisinimas braugaus apšviestam žmogui laiko. Taigi Tamistos į ją atsiliepiamas, nors pilnai sutinka su mūsų nuomone, bet kaip nežadąs gerų vaisių, ne patilps. Žinutę patalpiname. Nepadėkite plūksnos ir ant tolesnio, nes Tamistos rėnka ateityj žada daug pasitarnauti dėl labo nuvargintų mūsų brolių.

Patersoniečiams. Pagarsinimas atėjo pervelai. Į šitą num. talpinti nebeapsimoka.

pp. Aukautojams. Tamistų aukos ir vardai tilps į sek. Nr.

Mano adresus dar šiokis.

J. Banis, Box 541
Mt. Carmel, Pa.

Didelė konvencija!

Plymouth, Pa., 18 rugpjūčio, 1904 m. 4 po pietų, ant salės Jurgio Macevyčiaus. Męs Centraliskas Polit. Kom. užprašome visus kliubus ir draugystes iš apielinkės Luzernės pavieto prisiųsti ant augščiau minėtos vietos ir laiko savo delegatus ant šios konvencijos.

Prez. V. Dainovskis,
Skr. T. Jasičevskis.

Pagaikit vagi!

Jis vadinasi Jonas Simkevicius; nedidelis, 5 pėdų augšcio, geltoni plaukai, akys mėlynos, burna plati, balta. Pabėgo 29 liepos (July), paėmęs didelę sumą pinigų. Kas jį sulaikys, gaus didelį atlyginimą.

Peter Makauckas,
1315 Dajmen str.,
Pittston, Luz. Co. Pa.

Piknikas!

Draugystės Panelės šv. Aštraus Bromo, bus Panedėlyje 15 d. Rugpjūčio 1904 m. ant POWER HOUSE GROVE, Wanamie, Pa. Prāsides 10 valandą ryte ir trauksis iki 12 val. vidurnaktį. Visus lietuvius ir lietuvaites, kaip vietinius teip ir iš visos apielinkės už kviečiam kuo skaitlingiausia susirinkti ant šio puikaus pasilinksminimo.

Tikietas dėl šokio 25c.
Komitetas.

Labai didelis išvažlavinimas ir piknikas į Lake Carey!

Parengtas šv. Jurgio draugystės iš Pittston, Pa., subatoje, 20 d. rugpjūčio, 1904 m. Treinas išeis nuo Pittston Junction iš ryto.

Tikietai: { Snaugusiems....75 ct.
Vaikams.....35 ct.
Komitetas.

„Vienybės“ redakcija telephonas (PEOPLE'S telephone) 7145.

Republikonų muitas apsaugsti darbininkus.

Duoda didesnę mokesť ir geresnį gyvenimą, kaip gali turėti kitose šalise. Ta priežastis dėl kurios turi nubalsuoti Roosevelt ir Fairbank.

Kiekvienas darbininkas, kuris atėjo pagerinti savo buvį kuris nori gauti aukštesnę mokesť kaip kitose šalise, turi rūpintis pastoti ukėsu ir įgijęs tiesą balsuoti, dirbti už republikonus.

Kurie nežino, klause dėl ko teip tur daryti. Męs pasakysim jiems.

Yra priežastis už kurę republikonai kariauje tai yra pramonė. Apsaugojimas pramonės apsaugoje kartu ir prieš numazinimą mokesť darbininko.

Uztikrina pastovumą darbininko geriaus kaip kitose šalyse. Duoda aukštesnę algą, darba ir apsaugoje jį.

Paskutiniam laike Demokratų valdymo tapo perleista terifa 1894 liuosos prekystės, o prašalyta Republikonų apsaugojenti pramonę tiesą kurį apsaugo kartu ir algą darbininko nuo nupuolinimą numazus algom apstojė ir ateivystė.

Kada republikonai apėmė valdžę, darbai pasigerino, o uždarbiai kyla augštyn.

Ateivei pribuvę į šią šalį ras o savo draugams į Lietuvą, Lenkiją, Austriją ir kitas šalis kad atvažuotu Amerikon ir taptu ukėsas šios šalies remdami republikonus už dirbsite geras algas ir tapsite apsaugoti. Atvažavę teip randa kaip buvo prīžadėta. Ir pastoje ukėsais šelpe republikonų partiją.

Prezidentas Roosevelt tvirtina kad rubežius bus už darytas, algos pasiliks aukštos ir darbininkai taps apsaugoti vėl yra kandidatu ant prezidento rinkimuose Lapkričio mėne ije tiejie kurie geidžia augstesnės algos neatbutinai tur balsuot už jį.

Jeigu demokratai taptu išrinkti tai atidarytų rubežiu ir algos nusi-mazintu ir darbininkai nebutu apsaugoti. Pribuvę ateivei iš Europos tapdami ukėsais liekasi ant tokių išligų kaip čion gyvenanti. Jeigu jis šelpe republikoniską partiją balsuodamas už Roosevelt ir Fairbanks ant prezidento ir vice prezidento ateinantį rinkimą tuom pačiu balsu-je už savo gerovę, aukštesnę algą ir geresnį gyvenimą ir per pačėdumą gali tapti turtingas.

Suprantantiems nereikia dauk kalbėti, žinodami savo gerovę balsuos už Roosevelt ir Fairbanks.

ISZTIRTI DAIKTAI Szitas darodymas turi pertikrint kiekviena Plymouth'e

Nieks nepagadina gerą vietą, Niekas neatima žmogaus jausmo, Kaip niežėjimą skuros, Niežėjimas davaro in bepriteste, Visą dieną suvargina, Visą naktį neduoda miegoti, Niešti! niešti be perstojimo, Teip kaip niežai, Sunku užsilaikyti nesikaskius, Gali kasytis bet žinai kad blogiau, Žmonės dasizinojo kad gali buti išgydomi,

Dazinojo vertę Doans Ointment, Daugybės darodymiu kad Doan's Ointment išgydys niežius, ar niežėjimą skuros. Perskaityk nuosprendimą Scrantų ukėsu.

F. H. Green, darbininkas taisy-mo šapos D. L. & W. R. R., ir gyvenantis po 425-10th Ave., Scran-ton, Pa. sako: Aš sirgau per 10 metų iki 1896 su niežėjimu. Buvo bloga šaltam ore, laike šilto oro arba kada persildavau, tada niežėjimas apstodavo. Naktims negalėdavau miegoti ir buče atidavęs visą savo turtą kad mane kas but išvalnyją nuo niežėjimo. Aš vartojuau visokos gyduoles bet niekas negelbėjo. Doktorai teipgi neiko negalejo pagelbėti ir aš trotinau viltį iki nepa-mačiau 1896 Doans Ointment apgar-sinimą ir nusipirkau box. Po pir-man naudojimui teip man pagelbė kad aš naudojau ant toliaus iki ne-tapau išgydytas. Nuo to laiko aš daugybei parodinau Doans Ointment

Ant pardavimo yra kromuose, pre-kė 50ct. Foster Milburn Co. Buffalo, N. Y., agentas ant Suvienytų Val-stijų. Nepamirškite vardo Doans ir neimkite kitokias.

Negalima buti sveikas, turint ne-čystą kraują, Burdock Blood Bitters padaro čystą kraują.

Viena tiktai gyduolė ant sviesto, kuri izlydo niežėjima Doans Oint-ment, kiekvienoje aptiekoje yra gau-nama, prekė 50c.

Mėslungis greitai išgydomas Dr. Thomas Electric Oil. Gaunama vi-sose aptiekose.

Ner tokio nesmagaus daikto kaip vasaros liga, Dr. Fowlers Extract Wild Strawberry dėl sulaikymo vi-durių.

LIETUVIŲ UŽEIGA.

Daugelį metų visaip pragyvenęs, pažinau darbininkų gyvenimą ir dėl jų uždėjau lietuvišką karčiamą. Už-prašau lietuvius vietinius ir iš aplin-kinių pas mane atsilankyti, busit svetingai priimti, pagal mano išgalę kožnam patarnausiu.

Silvestr. Zygmuntas,
37 Hartford ave.
NEW BRITAIN, CONN.